

MIÐVIKAN

ist mamma at 500 børnum

Glaðar gentur í 1957

Jólini 1956

Á legu í 1949

“De yngre børn holdt hun i en kort snor, også med hensyn til skolearbejdet... hvis børnene før anbringelsen på hjemmet var startet i en anden skole, skønnede man, at de havde bedst af at fortsætte i samme skole.”

Mathildusa børn skuldu klára seg væl, og fram um alt máttu ikki koma kærur um tey. Tað skuldi lesast uppá hvønn dag. Børnini máttu ikki vera ov sein í skúla, neglirnar skuldu vera reinar, og tey skuldu vera “pæne i tøjjet”.

“Men selve begrebet ”pæn i tøjjet” var jo en variabel størrelse, noget afhængig af, om man er en dreng eller pige i puberteten eller en voksen kvinde med rod i den færøske fangerkultur.”

Við klæðum hevði Mathilda fastar reglur og øll skuldu vera líka fyrri. Genturnar høvdu triggjar kjólar, ein gerandiskjóla, ein skúlakjóla og ein sunnudagskjóla.

Tær eldru genturnar fingi nýggj klæði, meðan tær yngru tóku við klæðunum hjá teimum eldru.

Mathilda hevði ein kassa við klæðum uppi á loftinum. Hon fekk eisini eina játtan til nýggj klæði, men hon setti eina æru í ikki at brúka alla játtanina. Tað, sum leyp av, varð goldið aftur ella nýtt til onnur endamál.

Tað var ein fastur politikkur á heiminum ikki at skilja systkin sundur, men hon kundi gera mun á systkjum. Ein drongur segði, at hann hevði tað gott við Mathildu, tí hann dugdi væl í skúlanum, meðan beiggi hansara, sum dugdi minni væl, ikki føldi seg líka væl viðfarnan. Hann fekk at vita, at hann kundi taka seg saman og vera eins og beiggin. Men riggaði hetta ikki, varð hann sendur í song eftir skúlatíð.

Børnini sluppu eisini á legu, Kongsleiren uttan fyrri Árhús, og hevði hetta stóran týðning fyrri tey. Undir krígunum var ikki lætt at sleppa tann 42 km langa teinin út til leguna. Børnini vórðu stúvað í ein bil, sum annars varð brúktur til at koyra vaskiklæði hjá kommununi. “Helt lovligt var det ikke, men Matilde fik børnene frem til lejren”.

Mathilda hevði tann greiða

Mathilda heldur jólatalu í 1956

politikkinn, at øll skuldu føla seg vælkominn á heiminum, eisini børn, sum vóru blivin vaksin, og sum vóru flutt heimani frá.

“Det havde hun med sig fra Færøerne, hvor gæstfrihed var en selvfølge. Det skulle ikke være et børnehjem men et hjem for børn”.

Hesi vóru eisini vælkominn á leguni. Ofta var trongt á leguni, har tað kundu vera 180 luttakarar. Javnan máttu tey sova tvey í somu song, og sengur stóðu alla staðni í húsinum. Men Mathilda fór ongantíð til songar fyrr enn øll høvdu fingið song.

Kravdi lærupláss

Ein drongur greiddi frá, at hann í 1956 var kominn at tæna á einum staði, har hann hevði kamar í einum svínastalli. Tað var so ótætt, at kavin um veturin lá omaná dýnuni, tá ið hann vaknaði. Men so ringdi hann til Mathildu, at um hon ikki útvegaði honum eitt lærupláss, so stakk hann av.

Mathilda lat seg so í frakkan og sín reyða hatt og møtti upp á Árhús Maskinfabrik.

“Jeg har en dreng, der gerne vil i lære hos Dem.” Leiðarin, Bonde Nielsen, hugdi forfardur at henni og vísti henni stóra stakkin av umsóknum, hann hevði liggjandi. “Ja,

men så må de lægge ham øverst i bunken.” Og soleiðis bleiv tað. Drongurin fekk sveinabræv sum maskinarbeiðari fyra ár seinni.

Tað er ikki so lægið, at Mathilda í 40 ára ritinum hjá barnaheiminum í 1949 kundi skriva: “Jeg føler mig som en lykkelig mor, når jeg ser tilbage på den ungdom, som fandt et hjem her.”

Sagt verður í ritinum, at tað er stórir munur á, hvussu barnaheim verða rikin í dag og í tíðini hjá Mathilda og Thomassen, men í báðum førum er talan um eina trongd at hjálpa børnum í neyð.

Við nútímans frøði innan barnauppaljing, kann spurnartekin setast við hættirnar hjá Mathildu, men fleiri av hennara gomlu børnum staðfesta: “Vi var altid bange for hende, men gæv, det var hun altså.”

Ella sum ein sigur frá:

“Ja, hun var en færøsk klippe med en jernhård vilje og tro på Gud, men absolut ikke uden humor. For som hun en anden gang udtrykte det: “Uden humor havde jeg aldrig klaret ansvaret for de mange børn gemmem årene, i med- og modgang.””

Jólini vóru serlig

Øll tey, sum hava verið á barnaheim-

inum, minnst jólini serliga væl. Mathilda vildi ikki loyva nøkrum av børnunum heim jólaaftan, hóast nógv høvdu foreldur at fara til. Tað skuldi ikki gerast munur á børnunum. Heldur ikki tá talan var um gávur. Øll børnini fingi tvær gávur, eina frá foreldrunum og eina frá barnaheiminum. Børn uttan foreldur fingi tvær gávur frá barnaheiminum. Fingu onkur av børnunum ov dýrar gávur í mun til onnur, sendi Mathilda tær í býin at verða umbýttar til meira hóskaði gávur.

Borðhaldið var sum á jolum við millum øðrum livandi ljósum. Mathilda bað borðbøn, og øll sungu við. Síðan var dansað um stóra jóla-træið við livandi ljósum. At træið var endurnýtsla frá einum skúla nærindis vistu børnini einki um.

Gávurnar máttu bíða til Mathilda hevði hildið sína jólaprædiku, sum børnini hildu vera ivaleysa langa. So var komið til gávurnar, soleiðis sum eitt av børnunum minnst afturá:

“Endelig oprandt så tidspunktet,

hvor vi skulle have vores julegaver. De lå inde i en granhytte, der var lavet til formålet. Først skulle Mathilde dog med sindige skridt hen til hytten, hvorefter hun tog sig god tid til at få sine briller på, men så kom gaverne også i en lind strøm. Vi fik hver en godtepose med frugt og godter. Netop Mathildes stædige fastholdelse af ikke at skynde sig, men tage sig god tid, gøre tingene ordentligt, gjorde julen på hjemmet noget særligt, og jeg har hverken før eller siden haft så god og hyggelig jul.”

Ein serlig hending var eisini konfirmatiónin. Ein drongur greiddi frá, at hann var ikki barnadoypstur, men hetta fekk Mathilda orðnað dagin fyrri. So var at finna fram til, hvørji skuldu koma við til konfirmatiónina. Tað kundi finnast fram til átta ættarfolk. Tá tey komu, skeldaði Mathilda tey út, sum greitt segði teimum: “Her er to drenge, der har mistet deres forældre og så besøger I dem ikke. I skulle skamme jer.” Hetta hjálpti og brøðurnir fingi nógv meira vitjan eftir hetta.

Mathilda fylti 70 ár í 1960 og legði tá frá sær. Tann 1. august fekk hon sær fyrri seinastu ferð ein bita av skerpikjøti á heiminum og pakkaði so saman. Mathilda fekk 43 ár á hesum barnaheiminum, og hesa tíðina kom hon at vera sum ein mamma fyrri um 500 børnum.

Men hon hevði hugsað um børnini og hevði fyrri egnan pening keypt eina grund niðri við sjóvarmálan. Her bygdu “gomul børn” eitt summarrhús, og Mathilda rindaði tilfarið. Summarhúsið bleiv kallað Okkara. Nú er tað ogn hjá einum grunni, hvørs endamál er at hýsa hennara “børnum” við familjum.

Mathilda doyði í 1982, 92 ár gomul. Sigast kann, at hon er ein av teimum, sum hevur verið eitt gott umboð fyrri Føroyar í Danmark og sum hevur uppiborið ikki at verða gloymd.

olijacobsen@olivant.fo

Komandi partur

Komandi partur verður um ævintýrliga lívið hjá bakaranum Frants Restorf og serliga um eina sjóferð hjá honum í 1894/95